

Utbildningsskulden

i spåren av coronapandemin

Anders Pettersson
2020-06-15

- Under **våren 2020**, fick skolhuvudmännen genom en ny förordning möjligheter att stänga skolor och anpassa verksamheten när skolor stängdes på grund av pandemin.
- För- och grundskolan har under **2020** till övervägande del hållit sina verksamheter öppna, med vissa undantag.
- Inför vårterminen **2021** beslutade regeringen att utöka möjligheten för huvudmän för grundskolans årskurs 7–9 att kunna övergå till fjärr- eller distansundervisning.
- Den **18 mars 2020** rekommenderades gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning att bedriva all undervisning på distans.
- Rekommendationen togs bort den **15 juni 2020** för gymnasieskolan, men i augusti 2020 blev åter möjligt med viss fjärr- eller distansundervisning.
- I slutet av höstterminen **2020** rekommenderades återigen fjärr- eller distansundervisning i gymnasieskolan. Vissa elevgrupper och moment undantogs.
- Från och med den **25 januari 2021** ändrades denna rekommendation till att gymnasieskolan gradvis skulle återgå till närundervisning.
- Från och med den **2 april 2021** gäller inte längre rekommendationen om en kombination av distansutbildning och skolförlagd utbildning utan undervisningen kan nu förläggas helt till skolan

Inledning

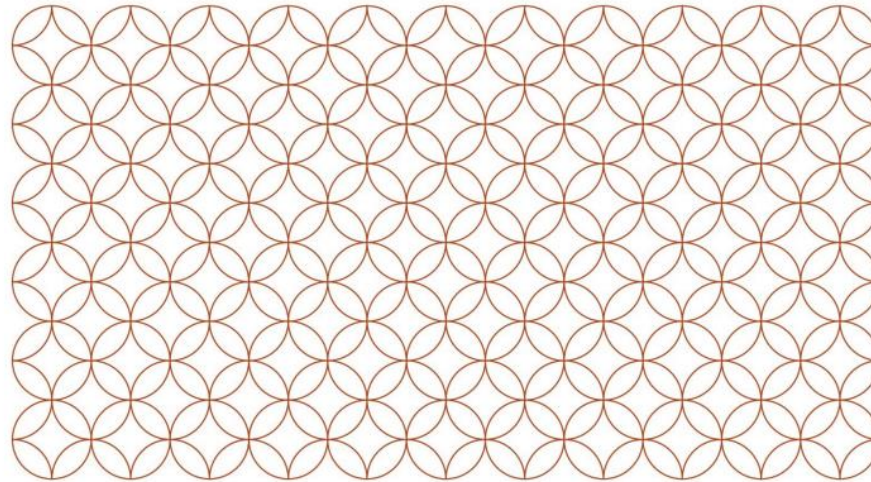
Sedan mars 2020 har skolväsendet på grund av den rådande covid-19-pandemin hanterat en situation som i flera avseenden saknar motstycke

Sjukfrånvaron i förvaltningen har 2020 ökat från 4,7% till 7,1 %

Covid-19-pandemins påverkan på skolväsendet

Delredovisning 3

Rapporten redovisades till
regeringen 21 maj 2021

- Flera beskriver att vårterminen 2020 har inneburit en ansträngd situation för skolornas personal.
- Där det har varit hög frånvaro bland personal och elever anser de svarande att detta inneburit betydande utmaningar inom flera viktiga områden, bl.a. bedömning och betygsättning, möjligheten att ge elever extra anpassningar och särskilt stöd, samt elevhälsa.
- Det är generellt sett en större andel av de svarande som arbetar i gymnasieskolan och vuxenutbildningen som upplever att verksamheten påverkas i stor utsträckning om den nuvarande situationen fortsätter under läsåret 20/21.
- En betydande andel av de svarande upplever att skolornas möjlighet att erbjuda extra anpassningar och särskilt stöd påverkas i stor utsträckning om den situation som rått under vårterminen 2020 fortsätter över nästkommande läsår.
- Situationen under vårterminen har inneburit begränsningar i möjligheterna till fysiska möten med eleverna. Detta i kombination med större frånvaro bland personalen har skapat utmaningar när det kommer till möjligheterna för att ge elever särskilda anpassningar och särskilt stöd.
- Överlag tycks eleverna själva, deras vårdnadshavare och personal som arbetar nära eleverna ofta ha en mer negativ av pandemins påverkanbild än rektorer och skolhuvudmän.

Sammanfattande iakttagelser grundskola

- I gymnasieskolan och vuxenutbildningen är det en betydande andel av de svarande som upplever att bedömning och betygsättning påverkas i stor utsträckning av nuvarande situation.
- I gymnasieskolan och vuxenutbildningen är det en betydande andel av de svarande som anser att den rådande situationen påverkar elevernas möjlighet till studiero i stor utsträckning. När eleverna studerar i hemmet uppfattas skillnaderna vara större i vilka möjligheter eleverna har till att skapa en god studiemiljö.
- Begränsningar i den personliga kontakten med eleverna i skolmiljön gör det svårare för skolan att främja hälsa och välbefinnande, enligt många svarande.
- Vissa skolor har gjort bedömningen att prao eller arbetsplatsförlagt lärande på en arbetsplats har varit olämpligt att genomföra under vårterminen. Därför har dessa moment förlagts till skolan eller i vissa fall skjutits på framtiden.
- Utvecklingssamtal har genomförs enligt de svarande i stort sett som vanligt. Både från skolans och från vårdnadshavares sida förekommer det en rädsla för smitta om samtalen sker på plats.
- Det har gått att genomföra digitala samtal men det kräver att eleverna har tillgång till fungerande teknik i hemmet.

Sammanfattande iakttagelser grundskola och vuxenutbildning

Pandemins påverkan i skolan

- Vid Uppsala universitet beskriver skolforskaren Martin Karlberg lärandet som en social företeelse.
- I klassrummet finns ett samspel mellan lärare och elev, och mellan elever, som inte kan uppnås via skärm.
- Han hoppas att erfarenheterna från pandemin ska slå hål på "naiva föreställningar" om att elever ska kunna välja hur och var man ska lära sig saker.
- För enstaka elever kan det kanske vara bra att studera hemifrån men för de allra flesta är det dåligt. Det som är glädjande är att skolorna tagit sitt ansvar och försökt identifiera vilka elever som behöver vara på plats.
- Risken är att kraven sänkts när undervisningen inte kunnat bedrivas som vanligt och varnar för glädjebetyg. Martin tror därför inte att betygsnivåerna kommer att påverkas av situationen under pandemin.
- Det är viktigt att sätta betyg utifrån elevens färdighetsnivå, det hjälper ingen att låtsas att det gått bra. Gör man det går det inte heller att se vilka som behöver extra stöd, säger han.

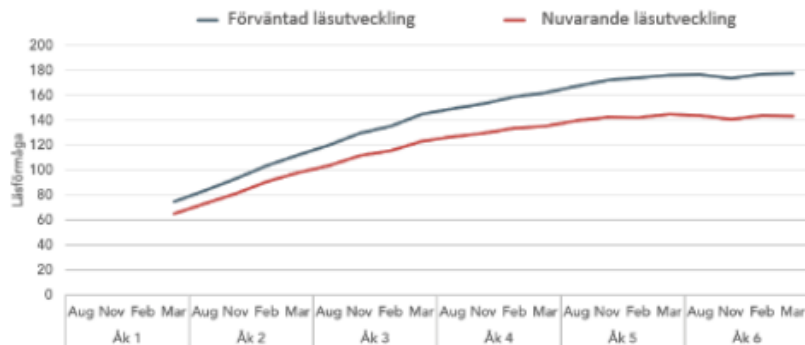
Hur har pandemin påverkat svenska låg- och mellanstadieelevers elevers läsförståelse?

- Läsutveckling är avgörande för god utbildning eftersom den utgör grunden för lärande i princip alla skolämnen.
- COVID-pandemin drabbade världen tidigt på våren 2020, vilket resulterade i upprepade störningar i skolan i form av sjukskrivningar, begränsningar av vikarier, temporära nedstängningar och temporär hemundervisning.
- Forskningen visar resultat av 66 825 tester av läsutveckling genomförda i årskurs 2-6 mellan hösten 2019 och våren 2021.
- Dessa tester är gjorda på 240 skolor hos 40 huvudmän, där alla elever testats.
- Bedömningen baseras på mätning av ögonrörelsemönster under läsning som analyseras med artificiell intelligens.
- Bedömningen erbjuder en snabb, objektiv och noggrann utvärdering av läsutvecklingen med normer som möjliggör jämförelse över tid.
- Samma tester under samma tider har gjorts i England year 3-7 motsvarande svenska åk 2-6
- Resultaten visar att de engelska eleverna i snitt sänkt sin läsutveckling med fem percentiler. Dvs. att de tappat ca 4 månader i utvecklingstakt. Ungefär hälften av de svenska eleverna.

Resultat

- [Länk till film](#)

- Försämringen i läsutveckling märks mest i grupperna lågpresterande och högpresterande elever.
- Även om svenska skolor inte har stängts så har eleverna och personalen utsatts för prövningar i form av stor sjukfrånvaro, färre vikarier, temporära nedstängningar och utmaningar med fokus på undervisning.
- Jämfört med tidigare har läsförmågan sjunkit med 10,2 procentiler, vilket motsvarar att eleverna ligger 7-8 månader efter i sin läsutveckling.
- Förändringen beror inte på att eleverna blivit sämre, det beror på att de inte utvecklats i samma takt som innan pandemin. Och detta under den perioden i skolgången där det fokuseras på läsförmåga.
- I de högre åldrarna fokuserar skolan oftast på annat. En trolig förklaring är att de svagare eleverna har förlorat sin möjlighet att bli stöttade och de starkare har förlorat möjligheterna till stimulans.
- Förändringen är större i högre årskurser än den är i lägre, vilket främst beror på att de starka eleverna inte utvecklats i samma takt som tidigare.
- Det finns ett behov av att öka elevernas läsutveckling, både under och efter pandemin, för att komma tillbaka till tidigare utvecklingstakt.

Enkät: Coronapandemin kan ha skapat en utbildningsskuld med återverkningar i framtiden

- Hur mycket tror du grundläggande kunskaper och färdigheter hos de yngre barnen/eleverna påverkats?
- Har återkopplingen mellan elev och lärare påverkats under pandemin?
- Har distansundervisningen påverkat elevernas kunskaper och färdigheter (åk 6-VUX)
- Hur mycket har dina verksamhetsbesök/klassrumsbesök minskat i samband med pandemin?
- Hur mycket har den vardagliga dialogen med dina medarbetare minskat?
- Har bedömningen av elevernas kunskaper sänkts när undervisningen inte bedrivits som vanligt på grund av pandemin?

Frågor att kommentera:

- Vilka konsekvenser kan du idag se i min verksamhet idag och på lång sikt?
- Vad kan vi göra för att minska de långsiktiga skadeverkningarna?